

SOFTWARE S OTEVŘENÝM ZDROJOVÝM KÓDEM V EVROPSKÉ UNII

Shrnutí

červen 2020

SOFTWARE S OTEVŘENÝM ZDROJOVÝM KÓDEM V EVROPSKÉ UNII

Projektový tým:

Michał Kazimierczak, ekonom, EUIPO

Altair Brecwolt Jurado, stážista, EUIPO

Nathan Wajsman, hlavní ekonom, EUIPO

Autoři by chtěli poděkovat Catalině Martínez ze Španělské akademie věd (CSIC) a Alexi Sanderovi z organizace Free Software Foundation Europe za užitečné připomínky k předchozímu návrhu této zprávy.

Ilustrace na titulní straně: Gerd Altmann. Na ilustraci se vztahuje licence Pixabay <https://pixabay.com/es/service/license/>.

SHRNUTÍ

Nařízení č. 386/2012 pověřuje Evropské středisko pro sledování porušování práv duševního vlastnictví úkoly, které se týkají zlepšování chápání hodnoty práv duševního vlastnictví a zajišťování výměny informací o nových konkurenceschopných obchodních modelech, které rozšiřují legální nabídku kulturního a tvůrčího obsahu. V rámci tohoto pověření vypracovává středisko zprávy o výzkumu, které obsahují informace o různých souvislostech využívání práv duševního vlastnictví a jejich významu pro jednotlivé firmy a evropské hospodářství. Tato zpráva pojednává o softwaru s otevřeným zdrojovým kódem (tzv. otevřeném softwaru neboli OSS softwaru (z angl. open source software)), který je v softwarovém odvětví často považován za alternativní způsob organizace inovační činnosti.

Zpráva rozebírá rozsah používání licencí na tento software obchodními společnostmi z evropského softwarového odvětví a zkoumá, jak tyto společnosti používají formální práva duševního vlastnictví k udržení svých obchodních modelů, které zahrnují software licencovaný podle podmínek OSS.

Software s otevřeným zdrojovým kódem se rozšířil v reakci na vývoj v softwarovém odvětví, specifika inovací v tomto odvětví a nejisté aspekty ochrany softwaru z hlediska práv duševního vlastnictví. Progresivní povaha inovací v oblasti softwaru umožňuje opětovné použití kódu. Vzhledem k důležitosti síťových ekonomik se prosazují řešení, která zvyšují míru rozšíření softwaru. Popularita softwaru s otevřeným zdrojovým kódem má své kořeny v tom, že vývojáři prvních softwarových řešení ctili kulturu sdílení softwaru. Software má také určité specifické rysy, které ne vždy zapadají do stávajícího systému ochrany práv duševního vlastnictví, což může vést k tomu, že se podnikání místo na software jako takový zaměřuje na produkty a služby, které software doplňují. To má dopad na obchodní modely softwarových společností a způsob, jakým využívají práva duševního vlastnictví k udržování těchto obchodních modelů.

Hlavní přínos této studie spočívá v analýze výsledků průzkumu provedeného na vzorku 1 364 společností, které mají sídlo v EU a působí v softwarovém odvětví. Z analýzy vyplývá, že software s otevřeným zdrojovým kódem se stal nedílnou součástí obchodních modelů softwarových společností. Většina těchto společností podporuje své zaměstnance v tom, aby během pracovní doby vyvíjeli nebo používali software licencovaný jako software s otevřeným zdrojovým kódem. Ve většině společností účastnících se průzkumu zůstala míra zapojení do vývoje nebo používání tohoto softwaru v posledních letech stejná nebo se zvýšila. Software s otevřeným zdrojovým kódem přináší určité hmatatelné přínosy, přičemž nejde jen o nižší náklady. Společnosti, které tento software začlení do svých obchodních modelů, mohou získat strategické výhody související s tím, že otevřený software je více rozšířen a má větší znalostní základnu, z níž mohou čerpat. Z výsledků průzkumu vyplývá, že software s otevřeným zdrojovým kódem obchodní příležitosti softwarových společností neomezuje, ale spíše je rozšiřuje. Většina těchto společností považuje otevřený software za příležitost, a nikoli za hrozbu pro svůj obchodní model. Do podnikání v softwarovém odvětví se pouští velký počet nově založených společností. Mnoho z nich uvádí, že na jejich rozhodnutí začít podnikat měl software s otevřeným zdrojovým kódem významný vliv. Pro více než třetinu nových společností, které software s otevřeným zdrojovým kódem vyvíjejí nebo jej používají, byl otevřený software zásadním aspektem pro rozhodnutí začít podnikat.

Společnosti, které umožňují svým zaměstnancům vyvíjet během pracovní doby otevřený software, jsou v souvislosti se současným systémem ochrany práv duševního vlastnictví o něco skeptičtější než

společnosti, které se tímto softwarem zabývají v menší míře. Neformální a formální způsoby ochrany duševního vlastnictví však hrají důležitou roli v rámci jejich schopnosti přeměnit tržní příležitosti související se softwarem s otevřeným zdrojovým kódem v ziskové obchodní modely. Z výsledků průzkumu vyplývá, že čím vyšší je u společností, které vyvíjejí software s otevřeným zdrojovým kódem, podíl příjmů z prodeje licencí, tím více používají proprietární licence. U společností, pro něž je podíl z příjmů z prodeje licencí relativně nižší, je pravděpodobnější, že budou v rámci poskytování softwaru používat neproprietární licence. Jejich motivace podílet se na softwaru s otevřeným zdrojovým kódem nicméně závisí na ochraně duševního vlastnictví, které je zakotveno ve službách a produktech, jež tento software doplňují. Nejoblíbenější strategie těchto společností je založena na vývoji služeb doplňujících software s otevřeným zdrojovým kódem nebo na začlenění softwaru do produktů hmotné povahy.

Pokud jde o uplatňování různých opatření ochrany duševního vlastnictví a hodnocení jejich účinnosti, existují mezi společnostmi určité rozdíly, které závisí na tom, zda podnikají v oblasti softwaru s otevřeným zdrojovým kódem. Zatímco společnosti, které v oblasti softwaru s otevřeným zdrojovým kódem nepůsobí, se v relativně vyšší míře spoléhají na patenty, obchodní tajemství a průmyslové vzory, firmy, které tento software vyvíjejí, jsou více závislé na autorských právech, jménech internetových domén a neformálních opatřeních ochrany duševního vlastnictví. Ochranné známky využívají oba typy společností téměř ve stejné míře. V hodnocení účinnosti různých opatření ochrany duševního vlastnictví není rozdíl mezi společnostmi tak patrný. Podíl společností, které považují autorské právo, ochranné známky a průmyslové vzory za účinná opatření ochrany svých produktů a služeb, je vyšší mezi firmami, které software s otevřeným zdrojovým kódem vyvíjejí, než mezi firmami, které tento typ softwaru nevyvíjejí. Z toho vyplývá, že firmy, které se zabývají vývojem softwaru s otevřeným zdrojovým kódem, se dokáží obejít bez proprietárních licencí na software a spoléhají se na ochranu duševního vlastnictví v rámci jiných složek svých obchodních modelů.

Z analýzy odpovědí z průzkumu vyplývá, že to, zda se společnosti věnují softwaru s otevřeným zdrojovým kódem, je založeno spíše na pragmatické úvaze související s nižšími náklady a strategickými výhodami decentralizovaného vývoje tohoto softwaru než na ideologických pohnutkách. Vývoj a používání softwaru licencovaného podle podmínek OSS přináší společnostem výhody v podobě nových obchodních příležitostí v souvislosti se službami a produkty, které tento software doplňují. Pro komunity OSS je přínosné také to, že díky obchodním zájmům společností jsou vyhlídky pro vývoj softwaru s otevřeným zdrojovým kódem stabilnější a dlouhodobější.

Řízení otevřeného softwaru a účinnost obchodních modelů, které jsou na něm založeny, ve značné míře závisí na tom, zda uživatelé dodržují podmínky licencí na tento software a předpisy upravující autorské právo. To potvrzuje všestrannost současného systému práv duševního vlastnictví, která umožňuje, aby se objevovaly nové způsoby řízení inovací, což přispívá k většímu rozšíření inovativních produktů a zároveň k zachování schopnosti společností z těchto inovací těžit.

SOFTWARE S OTEVŘENÝM ZDROJOVÝM KÓDEM V EVROPSKÉ UNII